

Бабатіна, С. І. Емпіричне дослідження часової перспективи та вольових якостей юнаків [Текст] / С. І. Бабатіна // Генеза буття особистості : матер. III міжнар. наук.-прак. конф. (м. Київ, 20 грудня 2016 р.) / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – С. 60-61.

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ХАРАКТЕРИСТИК ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ ЮНАКІВ

Бабатіна С.І.

Сучасне життя вимагає від людини добре розвиненої волі і навичок планування. Цей зв'язок проглядається в тому, що для формування і розвитку волі необхідні цілі і мотиви, а часова перспектива є багатим джерелом і того й іншого, таким чином можна зазначити, що у юнацькому віці означене питання є актуальним, адже беззаперечна специфіка юнацького віку полягає у прагненні до самостійності, визнанні своєї дорослості. Соціальна ситуація розвитку зумовлена необхідністю особистісного і професійного самовизначення, вибору життєвого шляху, а все разом потребує добре розвиненої регуляторно-вольової системи особистості. Одним із основних компонентів розвитку особистості в онтогенезі вчені визначають часовий фактор.

Якісна характеристика вибірки налічувала 20 студентів четвертого курсу факультету психології, історії та соціології Херсонського державного університету, спеціальності «Психологія». Діагностичний інструментарій склали: опитувальник «Часова перспективи» ZTP1 Ф. Зімбардо [1, с. 101-109]; шкала вольові риси характеру за методикою «Діагностика комунікативно-характерологічних особливостей особистості» (Л.І.Уманський, І.А.Френкель, А.Н.Лутошкін, А.С.Чернишов та ін.) [2, с. 460- 466].

В результаті застосування кореляційного аналізу, отримали дані щодо взаємозв'язку між деякими вольовими якостями та часовою перспективою, а саме: «Фаталістичне сьогодення»-«Пасивність» ($r = -0,432$ при $p \leq 0,10$) та «Упертість» ($r = 0,441$ при $p \leq 0,10$), отриманий зв'язок означає, що юнаки менше задоволені своїм життям, більш сердиті та нетерплячі, адже вважають, що від людини майже нічого не залежить, а більшість подій відбувається швидше за волею долі, ніж з власної волі людини, тому у них немає підстав розвивати такі вольові якості, як особиста активність та наполегливість, чим і пояснюється отримана кореляція; «Майбутнє»-«Організованість» ($r = 0,380$ при $p \leq 0,10$), це свідчить про те, що юнаки з перспективою на майбутнє здатні втриматися від спокус, готові відмовлятися від свого хобі, відпочинку, канікул та телевізора, проте не жертвують роботою, сном, відпочинком. Кожен ранок вони чітко планують свій день, сумлінно ставляться до своїх обов'язків та робочих зобов'язань; «Негативне минуле»-«Не витримка» ($r = 0,380$ при $p \leq 0,05$), виражена часова перспектива «Негативного минулого», скоріш за все, пов'язана з важким минулим, з травматичними подіями і неприємними спогадами. Негативний досвід формує песимістичне ставлення до життя, нездатність пригнічувати імпульсивні, емоційні реакції, вони менш цілеспрямовані, схильні залишати розпочату справу на півшляху; «Позитивне минуле»-«Самостійність» ($r = 0,416$ при $p \leq 0,10$), у досліджуваних юнаків виражена часова перспектива «Позитивне минуле», вони мають вищий рівень відповідальності і сумлінності, який пов'язаний із позитивним ставленням до свого минулого, яке є основою більшої задоволеності життя загалом. Така вольова якість, як самостійність, допомагає автономно приймати рішення та брати відповідальність за власний вибір, домагатися наміченого, виробляти здатність до самоконтролю, у взятті на себе відповідальності за справи і вчинки, тому ми бачимо позитивну кореляцію встановленої залежності. Одним з рівнів розвитку самосвідомості особистості в юнацькому віці є самоконтроль, який передбачає усвідомлене, вольове управління своїм психічним життям та

поведінкою відповідно до Я-характеристик, ментальності, ціннісно-сміслової, потребово-мотиваційної та когнітивної сфер. Показником зрілості й культури особистості є рівень розвитку самоконтролю. Також при дослідженні часової перспективи нами була виявлена більш бажана перспектива – «Гедоністичне сьогодні» – 3,2% осіб, це говорить про те, що особистість прагне жити сьогоднішнім днем і отримувати від нього максимум задоволення. Такі люди намагаються наповнити своє життя яскравими враженнями, подіями, гострими відчуттями. Вони схильні уникати всього, що вимагає тривалої роботи, зусиль, напруги.

Отже, отримані результати упродовж проведеного дослідження дозволяють засвідчити взаємозв'язок характеристик часової перспективи та рівня розвитку вольових якостей особистості. При цьому сам час виступає як системоутворювальний чинник цілісного психічного складу особистості, що представлений у динаміці всіх підструктур та компонентів особистості, регуляції самосвідомості. Вольова регуляція – це фактично саморегуляція, тобто регуляція що визначається не безпосередньо ситуацією, а самим суб'єктом.

Література:

1. Сырцова А. Адаптация опросника временной перспективы личности Ф. Зимбардо [Текст] / А. Сырцова, Е. Т. Соколова, О. В. Митина // Психологический журнал. – 2008. – Том 29, N3. – С. 101-109. – ISSN 0205-9592
2. Фетискин Н.П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп/ Н.П Фетискин, В.В Козлов, Г.М. Мануйлов. – М., 2002. – 490 с.